

principiilor reformate calvine. Cei ce nu învață în toată vremea sînt dușmanii dreptății (CC¹, p. 72); «... есть лѣнустъ та воровуютъ на правду...» (PN, p. 82). Așadar, textul românesc reprezintă o influență externă, pe care greu am putea-o înțelege «în gura orașenilor din Șcheii Brașovului», cum arată prof. P. P. Panaitescu¹. Aceasta este o dovadă că textul românesc nu a apărut în Transilvania de sud, ci în Maramureș și în Transilvania de nord, din inițiativa și cu sprijin calvin.

Necesitatea învățaturii pentru cei simpli. Lupta pentru limba poporului.

Un loc de seamă îl ocupă, atît în versiunea română, cît și în copiile ucrainene, grija autorului pentru *învățătura, pentru cultura poporului*, preocupare comună și esențială tuturor mișcărilor de reformă. Se știe că husiții înființează la Tabor școli pentru masele poporului. Husiții cereau ca fiecare om să știe să citească *Biblia*.

În teza a XXVIII-a a husiților din Transilvania se spune că preotul care nu predică, nu învață poporul, este condamnat pe veci². În CC¹ (p. 72) și PN (p. 83) se spune, de asemenea, că trebuie ca preoții să învețe poporul în mod simplu, să înțeleagă fiecare, «că sînteți blestemați și procleți, unde legea lui Dumnezeu nu știți și nu învățați» («... али треба хрестяnumъ казати попросту, што бы каждый розумевъ, ... чомъ такыи прокляты, што слово Божіе не знаютъ и не учатъ его»).

În *Cazania* lui Coresi din 1564 se cere categoric ca preoții să învețe poporul. Aceasta se făcea în primul rînd prin predică la biserică. După slujbă preoții trebuiau să meargă pe la casele oamenilor, să învețe și să ajute pe cei bolnavi. Se vorbește despre școlile de pe lingă minăstiri, din care au ieșit episcopi învățați și preoți prin sate și orașe. În *Postilla de Neagovo* se vorbește, de asemenea, de școală chiar pe lingă fiecare biserică (PN, p. 99). Biserica în care nu se dă învățatură, nu se predică, este o peșteră a tîlharilor, chiar dacă ar fi tîrnosită (CC¹, p. 105 și PN, p. 99).

Chiar apropierea primejdiei turcești este o pedeapsă venită din cauza lipsei de învățatură și pentru batjocorirea învățaturii celei noi calvine (PN, p. 133). De aceea autorul cere să se dea poporului învățatură, pentru că altfel va pieri. Autorul se referă aci la cei care, fiind neînvățați, treceau la mahomedanism:

CC¹, p. 434

Patriarșii, vlădicii, popii să propovăduiască cuvîntul lui Dumnezeu și să învețe și să strige tare să dojenească cum să nu piară mișelamea».

PN, p. 190

Патриархове, владици и попове коли слово Божее проповѣдаютъ и научаютъ и устыгаютъ дуже штобы не погыблы убогы.

Învățătura aceasta trebuia dată oricui, fără deosebire de naționalitate, «fie că sînt unguri, sau rumîni, au sîrbii, au greci, au nemți, au leși...» (CC¹, p. 265); «... ходять люде до церкви, котрыи суть угре, хотъ волохы, хотъ руснаци, хотъ сербове, хотъ грекове, хотъ нѣмце, хотъ ляхове...» (P, p. 166).

¹ P. P. Panaitescu, *Începuturile și biruința scrisului în limba română*. Ed. Acad., București, 1965, p. 153.

² «Dicit, quod cuicumque sacerdotum actu non predicat, damnatus est eternaliter» (*Monumenta spectantia Historiam Slavorum Meridionalium...*, vol. XXIII, Zagreb, 1892).